

Titel: Overvågning af rødrygget tornskade <i>Lanius collurio</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A183	Version: 2	Oprettet: 30.03.2022
Forfattere: Thomas Eske Holm Aarhus Universitet	Gyldig fra: 01.05.2022		
	Sider: 7		
	Sidst ændret: 04.2022		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode.....	2
2.2 Udstyr.....	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata.....	3
2.3.2 Observationer og overvågningsdata	3
3 Databehandling	4
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.	5
5 Referencer	5
6 Bilag	5
6.1 Feltskema.....	5
7 Oversigt over versionsændringer.....	7

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende rødrygget tornskade.

Rødrygget tornskade yngler i en række åbne, varierede habitater med buskadser, enkeltstående træer, levende hegn osv., som eksempelvis overdrev, klitheder, græsningsenge og ryddede arealer i skov. De danske rødrygget tornskader er trækfugle, som overvintrer i Øst- og Sydafrika.

Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

2 Metode

Overvågning af rødrygget tornskade foretages af Miljøstyrelsen (MST) gennem optælling af ynglepar i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i områdernes udpegningsgrundlag.

Overvågningen af rødrygget tornskade er kategoriseret som Intensiv 1. Intensiv 1 står for opsøgende overvågning af artens bestandsstørrelse. Overvågningen består af en basisovervågning, der omfatter bestandsstørrelse og udbredelse i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i udpegningsgrundlaget.

På feltskemaet til overvågning af rødrygget tornskade (bilag 6.1) er der fortrykte felter til angivelse af de parametre, der skal overvåges.

2.1 Tid, sted og periode

Rødrygget tornskade eftersøges hvert andet år fra 2022 og frem, i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget.

Overvågning af ynglefugle i felten gennemføres i perioden 1. juni – 10. juli. Dage med vedvarende regn, tåge eller blæst er uegnede til feltobservationer og skal undgås.

Lokaliteter, der undersøges for ynglende rødrygget tornskade, består af kendte ynglelokaliteter for arten samt potentielle ynglelokaliteter. Potentielle områder udgøres af åbne områder som eksempelvis overdrev, klitheder, græsningsenge og ryddede arealer i skov med tornede buskadser, enkeltstående træer, levende hegn o.l. som tornskaden benytter som udkigspost efter byttedyr.

Ynglepar der observeres i forbindelse med anden overvågning uden for det fastsatte overvågningsvindue (1. juni til 10. juli) kan medtages såfremt forekomsten kan henføres til sikre eller sandsynlige ynglepar.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse) og teleskop (23-70 X forstørrelse). Derudover medbringes ArcGIS Collector eller lignende software/platform på telefon/felttablet eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over relevante ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af lokal viden fra tidligere års NOVANA-overvågning suppleret i rimeligt omfang med viden om rødrygget tornskades forekomst i Danmark herunder offentliggjorte artikler, atlaskortlægning og DOFbasen, eller kontakter til lokale. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed og dato registreres i ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Geodatastyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx " Klithede 1 km øst for Slettestrand (rødrygget tornskade)".

Arealet på lokaliteten, hvor arten eftersøges, indtegnes som polygon til registrering i Danmarks Naturdatabase. Derudover registreres yngleforekomster i ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller på feltkort (landkort eller ortofoto). Såvel positive observationer som 0-observationer på egnede ynglelokaliteter registreres i Naturdatabase.

2.3.2 Observationer og overvågningsdata

Hele fuglebeskyttelsesområdet gennemgås systematisk på orthofotos og alle umiddelbart velegnede åbne områder udvælges til feltbesøg. Det er vigtigt hele tiden at være opmærksom på, at overvågningen foregår inden for afgrænsningen af fuglebeskyttelsesområdet.

I yngleperioden har hannen ofte faste udkigsposter, hvorfra den hævder territoriet og spejder efter byttedyr. Rugningen foregår i juni og sidst i juni og i juli kan familiegrupper observeres. Varslende par høres i juni og juli, især i sidste halvdel af perioden.

Observationer af rødrygget tornskade markeres i ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller på feltkort med bemærkninger om adfærd og udseende, som indikerer at fuglen er i færd med en ynglecyklus. Evt. redefund markeres ligeledes på feltkortet. Ud fra de indsamlede oplysninger gives en samlet vurdering af, om der er tale om et sikkert eller sandsynligt ynglepar. Definitionerne på disse kategorier følger med enkelte tilføjelser Grell (1998):

Sikkert ynglefund:

- Fund af frisk brugt rede fra samme år
- Gamle fugle der bærer ekskrementsække i næbbet
- Gamle fugle, der flyver til og fra rede under omstændigheder (ex. føde til unger), der tyder på, at reden er besat
- Rede med æg eller friske æggeskaller
- Familiegrupper

Sandsynligt ynglefund:

- Syngende, stationær han hørt i ynglesæsonen
- Fugle der tilsyneladende hævder territorium
- Parringsadfærd
- Redebyggende fugle
- Fugle, der samler redemateriale eller ses med redemateriale i næbbet

Hvis arten ikke yngler på den undersøgte lokalitet skrives "0" under "Antal ynglepar i område (polygon)".

Det overvågede areal indtegnes på kort til digitalisering som polygon i Danmarks Naturdatabase.

3 Databehandling

Data fra ArcGIS Collector eller lignende software/platform eller fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for "Ynglefugle, samlegruppe" i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalens hjemmeside).

Hvis lokaliteten har været overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "Kopier fra eksisterende sted" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. findes på Miljøportalens hjemmeside:
<http://www.miljoportal.dk/Dokumenter%20alle/Vejledning%20til%20NaturAppl.pdf>

Registreringer af rødrygget tornskade, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for Miljøstyrelsen.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til Naturdatabasen.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

Den datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen omfatter kvalitetssikringsprocedurer for selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Se den datatekniske anvisning her:

https://bios.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdatacentre/DN01_Miljoestyrelsen_data_i_Naturdatabasen.pdf

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	Ynglefugle, samlegruppe – rødrygget tornskade
------------------	--

Version 2 gældende fra 01.05.2022

Stamdata	
Dato:	Indsamlingsformål:
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes som polygon i Danmarks Naturdatabase.

Overvågningsdata			
Antal ynglepar:			Bemærkninger
Sikkert	Sandsynligt	Par ialt	

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
1	03.2018	Intensiv 1	Arten går fra Ekstensiv overvågning til Intensiv 1.
2	03.2022	Mindre justeringer	Der er foretaget mindre justeringer mht. årstal og indsamlingssoftware